

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА СУБОТИЦА
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НОВОМ САДУ
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ
МАТИЦА СРПСКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

ЖИВОТ И ДЕЛО АКАДЕМИКА ПАВЛА ИВИЋА

Зборник радова са трећег међународног научног скупа
ЖИВОТ И ДЕЛО АКАДЕМИКА ПАВЛА ИВИЋА
(Српска академија наука и уметности, Београд, Матица српска и
Филозофски факултет, Нови Сад, Градска библиотека, Суботица,
Институт за српски језик Српске академије наука и уметности,
Београд, 17–19. септембар 2001)

Редакција

Томислав Бекић, Бранислав Брборић, Јован Јерковић, Божидар
Ковачек, Александар Младеновић, Мирослав Пантић, Драгољуб
Петровић, Миломир Петровић, Мато Пижурница, Јудита Планкош,
Слободан Реметић, Никша Стипчевић, Среген Угрчић

Главни уредник
ЈУДИТА ПЛАНКОШ

Суботица — Нови Сад — Београд
2004

СРЕТО ТАНАСИЋ (Београд)

ИЗ СИНТАКСЕ ГОВОРА СРБА ДОБОЈСКОГ КРАЈА: ПАДЕЖИ СА ФИНАЛНИМ ЗНАЧЕЊЕМ

У раду се даје кратак синтаксичко-семантички опис падежа са финалним значењем у српском говору на подручју ниске планине Вучијака у босанској Посавини. Тај говор припада источнохерцеговачком дијалекту и познаје углавном све падежне конструкције са финалним значењем које су присутне и у другим источнохерцеговачким говорима, а које су истовремено углавном познате и стандардном српском језику.

На размеђу два вијека и два миленијума сумирани су резултати рада у српској лингвистици, у њеним различитим дисциплинама, па и у дијалектологији¹. Ова научна грана у нашој науци о националном језику с разлогом је повољно оцијењена. Од када је почетком двадесетог вијека конституисана српска дијалектологија као научна дисциплина, многи српски говори су монографски описани. Међутим, за највећи број тих описа карактеристично је то да они не садрже и синтаксички дио. Само се у ријетким случајевима синтаксичким феноменима посвећује већа пажња. Ово је запажено већ поодавно, али се и поред тога ситуација није битније промијенила². Поред монографије о говору Пиве и Дробњака (Вуковић 1938–39), само је у неколико наврата синтаксичкој проблематици у описима појединих говора посвећена дужна пажња — треба ту поменути потпун опис синтаксе глагола у говору Галипољских Срба академика Павла Ивића (Ивић П. 1953–54).

Синтакса падежа подробније је описана у неколико српских говора. Прве такве случајеве представљају опис синтаксе падежа у говору Роваца (Пижурица 1967) и у говору Змијања (Петровић 1972). Потом је описана синтакса падежа у левачком говору (Симић 1980). Монограф-

¹ Ћупић 1996; Драгичевић — Реметић 2001. Овај други рад објављен је након читања мога реферата, а прије његовог предавања у штампу.

² Ради потпунијег описа синтаксичке проблематике у народним говорима направљен је и квестионар синтаксичке проблематике — Ивић М. 1963.

ски је описана и употреба падежа (са детерминативним значењем) у говору сјеверозападне Боке (Павловић 2000).

Предмет овога рада јесте опис падежа са финалним значењем у говору српског становништва на подручју ниске планине Вучијака у босанској Посавини³. Овај говор припада источнохерцеговачком дијалекту⁴. Данашње становништво овдје живи у посљедњих сто педесет година без значајнијег помјерања. Овдје мислим на српско становништво, које на овоме подручју чини већину и прилично је компактно, а ту живе и Хрвати и Муслимани/Бошњаци. Хрватска национална скупина у знатном броју живјела је на западним обронцима Вучијака, од Дрвенте до Брода⁵, али не само ту. На истом подручју постојала су и муслиманска села, мада је ово становништво већим дијелом живјело по градовима. Након грађанског рата у БиХ посљедње деценије двадесетог вијека ове двије националне скупине су много мање присутне на овоме подручју.

Овај рад, као и неки претходни посвећени одређеним предлошко-падежним конструкцијама у говору овога краја, представља увод у потпунији опис синтаксе падежа у српском говору Вучијака⁶.

Српски говор овога краја познаје све оне падежне конструкције које су присутне и у стандардном српском језику, а углавном и у другим српским говорима овога дијалекта. То су сљедеће конструкције: *ради* + *генијив*, *за* + *генијив*, *о* + *дајив*, *за* + *акузатив*, *на* + *акузатив*, *ио* + *акузатив*, *у* + *акузатив*, *за* + *инструментал*. Осим ових побројаних конструкција, овај говор познаје још једну — *јора/јара* + *генијив*. У наставку рада показаћу употребу ових конструкција.

Генитив с предлогом *ради* служи за исказивање финалног значења. Тако је у сљедећим примјерима.

/1/

1. Дoшла сам највише *рад^и грoжђа*. (П)
2. Ја oдeм o слaв^и, и то највише *рад^и дјецe*, да видим ња. (П)
3. Нoс^и се /пешкир/ *рад^и* и *брисања* и *рад^и oбичаја*. (ВГ)

³ Подручје Вучијака нешто детаљније је омеђено у раду Танасић 2000. и синтагма *добојски крај* не подразумијева само то подручје.

⁴ Ивић П. 1994. У своме новијем раду посвећеном српским дијалектима П. Ивић је умјесто термина источнохерцеговачки дијалекат увео термин херцеговачко-крајишки дијалекат (Ивић П. 1998). Овдје се ипак задржава старији термин.

⁵ Овај говор монографски је описан у раду Баотић 1984.

⁶ На проучавање синтаксе падежа у српским говорима западно од Дрине подстицали су ме академик Павле Ивић и професор Слободан Реметић.

У овој предлошко-падежној конструкцији јављају се именице које значе живо (2), предмете (1), апстрактне појмове (3), а могу се јављати и девербативне именице (3).

У српском језику, и у књижевном и у народним говорима, често се циљна конструкција *ради* + *генитив* мијеша са конструкцијом за исказивање узрока вршења радње *због* + *генитив*. Исказивање једног и другог значења није увијек лако разграничити ни у оквиру ширег контекста; ни контекст није у том погледу увијек једнозначно конституиран. Међутим, у наведеним примјерима се може говорити о циљном значењу конструкције *ради* + *генитив*. На основу мога досадашњег увида у стање овога говора изгледа ми да се овдје ова два значења исказују различитим, за то резервисаним конструкцијама⁷.

У говору Вучијака фреквентна је конструкција *за* + *генитив* за исказивање финалног значења:

/2/

1. *Їдӯ за млада̄*, тра̄же ђе млада. (ВГ)
2. Испече̄м ра̄к^ије за сво̄је кӯће. (ДП)
3. *Їскупе̄ се сватов^и* и *иде̄ се за млада̄*. (ДП)
4. *Се̄кла се дрва, воз^{ило} се нешто продават, а нешто за кӯће*. (П)
5. *Он^и одӯ за цуре̄* и *одведӯ је*. (П)
6. *Он̄дар се узме̄ кафене̄ свиле̄ ил^и црне̄ за ке̄целе̄* па навезеш. (П)
7. *Бил^и су за ње̄ дошлӣ другӣ сватов^и* из Мајевца. (П)
8. *Пијето̄ осто̄ наш свезан̄ што смо ми ран^илӣ за Гóсйе̄*. (П)
9. *Ја донесем̄ ту ко̄кош и ми уредимо̄ себ^и за вечере̄*. (П)
10. *Оставӣ ко̄кош, то ми д̄ћемо за с̄парјеш^ине̄*.

Наведени примјери потврђују да се овом конструкцијом исказују два различита значења. Њоме се често исказује предмет или биће по којима се иде, да се тај предмет донесе или биће доведе у мјесто из кога се пошло. Тако је у овдје наведеним примјерима 1, 3, 5, 7. Међутим, овом конструкцијом исказује се и биће коме је намијењено нешто (10), а може то бити и светац (8); такође, намјена се исказује овим конструкцијама и кад именица не означава живо, како је у примјерима 2, 4, 6. Значење намјене исказује се овом конструкцијом и у таквим случајевима кад се оно може исказати и дативом без предлога или акузативом са предлогом *за* (9).

⁷ Петровић 1972 (стр. 158) истиче да се овом конструкцијом чешће исказује узрочно значење, а Павловић 2000 (стр. 115) каже да се предлог *ради* с генитивом употребљава и за исказивање узрочног значења, исто каже и Пижурица 1967 (154) за говор Роваца. Ова дјела узимам за поређење ситуације у говору Вучијака зато што су ти говори подробно описани у погледу синтаксе падежа.

Наша граматичка литература истиче да се ова предлошко-падежна конструкција не јавља често у језику културних средина и из тога извлачи закључак да је ријеч о архаичном и дијалекатском карактеру њеном, „и поред употребе на доста широком простору“⁸. Што се тиче говора Вучијака, може се већ сада потврдити велика фреквенција ове конструкције, знатно већа него у говору Змијања или сјеверозападне Боке. Изгледа да је она распрострањена и у говору Роваца, како показује рад Пижурица 1967.

У говору Вучијака генитив се јавља и са предлогом *ѿора/ѿара* у служби исказивања значења циља. Тако је у сљедећим примјерима:

/3/

1. Пошаљите дијете *ѿора оваѿа*. (П)
2. Оде у млин *ѿора брашна*. (ВГ)
3. Идѿемо у Кривају *ѿора сијена*. (П)

Овај предлог је очито настао стапањем предлога *ѿо* и *ради*. Не наводе га Петровић 1972, ни Павловић 2000 у описима говора Змијања и сјеверозападне Боке. Такође, ни М. Стевановић 1991 не наводи ову конструкцију као карактеристичну за савремени српски књижевни језик. Међутим, у упитнику за синтаксу падежа у савременом књижевном језику ова конструкција се наводи (*ѿоради*) као паралелна конструкцијама генитива с предлозима *ради* и *заради* (Ивић 1971). Пижурица 1967 наводи *сиоради* паралелно са предлогом *ради* (стр. 154).

Датив је падеж који служи за исказивање финалног значења слободан, тј. без предлога. У овоме говору забиљежио сам сљедеће примјере са таквом употребом слободног датива:

/4/

1. Ја донѿем ту кѿкош и ми урѿдимо *себѿи* за вѿчерѿе. (П)
2. Плѿла сам *својѿи дјѿци* и чарапе и рукавѿце и ѿѿмпере. (П)
3. Изаберѿи *себѿи* кѿјѿ оћеш. (М)
4. *Мѿнѿи* мѿј тата направи малу прѿслѿцу. (М)
5. Не идѿеш на ѿвију јѿдиѿо кад мѿраш до нѿког збѿра ѿкат *себѿи* кѿшуљу. (П)
6. Жѿто из кѿша истѿчѿше и однѿосоше *кѿњѿма*. (П)
7. Купѿѿ *мѿи* је свѿленѿ мѿраму и купѿѿ *мѿи* је ѿпеле. (П)
8. Ја сам *им* дала рубѿне да се мѿгу прѿсвѿи и дала сам *Бранку* Здрѿвкову прѿсвлаку. (П)

⁸ Стевановић 1991, 350. У говору Змијања ова конструкција се јавља са финалним значењем, али се наводи само један примјер гдје именица у акузативу означава појам по који се дошло (Петровић 1972, 156). У говору сјеверозападне Боке ова конструкција се јавља за исказивање предмета/бића по које се иде (Павловић 2000, 116–117. На распрострањеност ове конструкције у народним говорима указује се и у Ивић М. 1951–52, 197.

Ова предлошко-падежна конструкција карактеристична је и за стандардни језик, а познају је и други говори овога типа⁹. Детаљнија теренска испитивања показале су уз које од глагола долазе поред ове и конструкције генитива и акузатива с предлогом *за*. Извјесно је да је датив без предлога резервисан за означавање намјене уз глаголе давања (8).

Значење намјене исказује се дативом без предлога и уз глаголе *сиремийи*, *згошовийи*, *имайи* (кад је ријеч о јелу). Тако је у следећим примјерима:

/5/

1. Док дође с њиве, пита шта има ручку. (П)
2. Ја вечер^и испекла питу. (М)
3. И вечер^и сам зготовила ко и ручку свега. (П)

Ова конструкција сасвим је уобичајена у говору овога краја, а позната је и другим говорима¹⁰. Она се може замијенити и генитивом и акузативом са предлогом *за*. Уз глагол *јосийи* претежно се јавља ова конструкција: *Божиху* и *Ускрсу* постимо цијели пост¹¹.

У говору Вучијака распрострањена је и употреба акузатива у исказивању финалног значења. Овај падеж се у томе значењу јавља са предлозима *за*, *у*, *на* и *йо*.

Акузатив с предлогом *за*:

/6/

1. Били смо у школи по ваздан, само смо имали два саћа за ручак у подне. (П)
2. За удају сам ја себи плела. (ВГ)
3. То обавезно за милошће дају. (В)
4. Једна је прела за основу, једна за јоуику. (П)
5. Нешто сам еклала за укресе на кошуљама. (В)
6. Ја сам еклала чипке за испод кошуље. (В)
7. За везање шенице су се плела ужа. (П)

У првих пет примјера умјесто акузатива би сасвим регуларно могао доћи и генитив са истим предлогом. Шести примјер је карактеристичан по томе што уз именицу стоје два предлога. Као и у стандардном језику, и овдје први предлог не мијења своје значење у оваквој конструкцији, али предлог ближе именици диктира избор падежа; овдје је то генитив. Овај примјер је наведен овдје зато што први предлог има

⁹ Позната је у говору Змијања (Петровић 1972, 161) и у ровачком говору (Пижурица 1967, 155). Такође се јавља и у говору сјеверозападне Боке: њоме се исказује биће којем се нешто прибавља (Павловић 2000, 117).

¹⁰ Наводи је Ивић М. 1963. Забиљежена је, уз ознаку „ретка“, и у говору Змијања (Петровић 1972, 161).

¹¹ Тако је и у говору Змијања (Петровић 1972, 161).

значење као и у претходним примјерима. У посљедњем (7) примјеру у облику акузатива је девербативна именица.

Ова конструкција је карактеристична и за књижевни језик (Стевановић 1991), а познају је и говори Роваца и сјеверозападне Боке, а и Змијања. Треба још у вези с њом истаћи да се јавља и уз глаголе *учити*, *изучити* и сл.: *Учи за њоја*, што наводи и Павловић 2000 за сјеверну Боку. Чини ми се да се овај падеж са предлогом *за* не јавља често кад се именује предмет или биће по који се иде. У тој функцији знатно је фреквентнији облик генитива са истим предлогом.

У овоме говору честа је и конструкција *на + акузатив* у финалном значењу. Тако је у сљедећим примјерима:

/7/

1. Пјевале смо кад дођемо код стричева на њерушање. (П)
2. Каже нам стрџ да пјевамо па ће више свијета доћ на њерушање. (П)
3. Кава се пила обавезно у њиндију и додле су жене на каву. (М)
4. Ђутро /млада/ иде зваћ на каву. (ВГ)
5. Иде тутро кад устане, иде /са младом/ дјевећ на воду. (ВГ)
6. Ако има зава, с њом иде на воду. (ВГ)
7. Суботом су момци ишли на шишање. (П)
8. Донесем му доручак у поље и доћерам краве; на ручак он изиће кући. (П)
9. Пјевале смо кад идемо на кошање или на брање. (П)

У овој конструкцији јављају се именице које представљају појмове (предмете) што су циљ вршења радње (6), а још чешће су у акузативу девербативне именице којим се именују оне радње које су циљ вршења радње исказане експлицитно у предикату: *идем на шишање* — *идем да се шишам*. Овакве конструкције наводе се и у говору сјеверозападне Боке (Павловић 2000, 117)¹². У вези са овом предлошко-падежном конструкцијом треба посебно истаћи случај употребе који илуструју примјери 5 и 6, гдје се у функцији реченичног субјекта јавља именица којом се означава људско биће. Једино се у овом случају иде по оно што се именује конструкцијом *на + акузатив*: на воду се иде да се она заграби и донесе кући.

И у говору Вучијака јавља се конструкција *њо + акузатив* са финалним значењем. Тако је у сљедећим примјерима:

/8/

1. Пошло ме тага њо ону врбу. (П)
2. Комшије дођу њо своје, а њему не оста ништа. (ДП)

¹² Петровић наводи ову конструкцију само у случају „ићи на воду“ и истиче да се она ту досљедно употребљава (стр. 165), а Пижурица је не помиње.

3. Пошаљ^ите некога *ѿо* *ѿвце*. (П)

4. Кад виђе да не мере на ноге, посла *ѿо* *дѳкѳора*. (П)

Као и у стандардном језику, ова предлошко-падежна конструкција се јавља уз глаголе кретања и уз глаголе којим се неко упућује према појму означеном именицом у акузативу, „не тежи се само да се доспе до њега /до извјесног појма/, него и да се он узме“ (Стевановић 1991, 419). Овдје је потребно вратити се конструкцији *на* + *акузатив*, конкретније случају кад је у тој конструкцији именица *вода*. Наиме, иако се у примјерима пет и шест из /7/ мисли на то да се на воду иде да се она донесе, у говору Вучијака се та конструкција не мијења конструкцијом *ѿо* + *акузатив*. Тако је кад се мисли на доношење воде са извора за потребе домаћинства, тј. за пијење и кување. Међутим, може се од куће отићи *ѿо воду* за неке друге потребе. Тежаци на њиви могу некога послати и *на воду* и *ѿо воду*. Иначе, због различитих значења конструкције *на* + *акузатив* и *ѿо* + *акузатив* нису међусобно замјенљиве.

Како је на почетку речено, у говору Вучијака јавља се и конструкција *у* + *акузатив* са финалним значењем. Тако је у сљедећим примјерима:

/9/

1. Мушкарци су ишли *у дрва* зим^и. (П)

2. Пошѳ сам био *у дрва*. (ВГ)

3. Ми смо ишли *у јагоде*, бра^{ле} смо и за продају и за куће. (П)

4. Ви пази^{те} на кућу, дошмо ми *у сијено*. (П)

5. Ујутро се одѳ *у сијено* и не долази се по цијели дан. (М)

6. Дошмо ми *у шљиве*, опале су, стрѳва лежи. (П)

7. Мушкарци су ишли *у бербу* тамо у Сријем. (ВГ)

Иако ова конструкција није непозната савременом српском језику, о њеној распрострањености може се судити по томе што је Стевановић 1991 не наводи. Није запажена ни у говору Змијања (Петровић 1972 је не наводи, а ни Пижурица 1967). Међутим, ова, конструкција је присутна у говору сјеверозападне Боке, и у говору источnobосанских Ера¹³. С. Павловић је уочио да се она значењски не подудара са конструкцијом *за* + *акузатив* и *ѿо* + *акузатив* (у говору Вучијака са овим иде и конструкција *за* + *генитив*). За разлику од акузатива с предлозима *за* и *ѿо*, истиче аутор, конструкција *у* + *акузатив* „даје и информацију о неопходности претходног припремања објекта по који се иде“ (118) и то поткрепљује примјерима. То значи да ова конструкција у ов-

¹³ Да се јавља у говору сјеверозападне Боке, свједочи Павловић 2000, 118. Према усменом саопштењу Слободана Реметића присутна је ова конструкција и у говору источnobосанских Ера.

дје наведеном примјеру четири значи да говорник иде и да *йокуји* и да *довеze* сијено. Има случајева кад се тако може схватити значење ове конструкције и у говору Вучијака: у значењу у коме је употребљена реченица у примјеру три никада се не јавља конструкција акузатива с предлозима *за* и *йо* или генитива с предлогом *за*. Тако је управо зато што јагоде треба прво набрати, па тек онда донијети/довести. Међутим, из грађе којом сада располажемо не могу извући закључак да ова конструкција у говору вучијачког краја има увијек такво значење.

У вези са овом конструкцијом посебно је интересантан посљедњи примјер (7). Наиме, глаголска именица *берба* изведена је од глагола *брайи*, као што је од њега и девербативна именица *брање*, навођена у конструкцији *на + акузатив*. Ове двије именице у говору Вучијака имају утврђену и разграничену употребу. Именица *брање*, као и *којање*, *жештва*, долази са предлогом *на* уз акузатив и увијек значи вршење радње њоме исказане — за своје домаћинство или на моби (па и за дневницу). Именица *берба* то не значи. Она се употребљава у овој конструкцији у специфичном значењу. Сиромашнији људи из Босне су одлазили у прекосавске крајеве да беру кукуруз да би зарадили. Старији су најчешће зараду узимали у кукурузу и довозили га кући за своје домаћинство. Млађи су обично брали за новац, који би употријебили за куповину гардеробе за јесен и зиму и да имају „за трошка“. Рјеђе се ишло у бербу воћа, и то се наглашавало именичком одредбом уз дату именицу *берба*, тј. неконгруентним атрибутом: *берба јабука*, *берба грожђа*.

Најслабије је присутна конструкција *за + инструментал* у служби исказивања финалног значења. Тако је у сљедећим примјерима:

/10/

1. Он је ђт^ишђ трбувом *за крувом*. (ВГ)
2. Ујутро кад устанѐ, по^ије каву и ђдѐ *за својѐм ђдслом*. (П)
3. Ајде *за својѐм ђдслом*, а мене ђстав^и. (П)

Ову конструкцију М. Стевановић наводи као својствену српском књижевном језику. Не наводи се у говору Змијања (Петровић 1972) ни у говору сјеверозападне Боке (Павловић 2000)¹⁴.

Да, на крају, резимирамо. Српски говор Вучијака у босанској Посавини и у погледу исказивања финалног значења предлошко-падежним конструкцијама потврђује своју припадност источнохерцеговачком дијалекту. Он познаје све оне предлошко-падежне конструкције које познају и савремени књижевни језик и већина других говора овога типа. Међутим, овај говор показује извјесне посебности, како у

¹⁴ Наводи је Ивић М. 1963: Ићи *йо дрва/за дрва /у дрва/за дрвима*. (стр. 14), а Пижурца (1967; 170) је наводи само у изразу: Иди *за својѐм послом* (= гледај свога посла).

погледу самог репертоара тако и у погледу заступљености појединих конструкција.

СКРАЋЕНИЦЕ ЗА СЕЛА

- В — Вишњик Горњи, општина Дервента
 ВГ — Врела Горња, општина Брод
 ДП — Дуго Поље, општина Модрича
 М — Мајевац, општина Добој
 П — Подновље, општина Добој

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Баотић 1984 — Јосип Баотић, *Икавскошћакавски говор у околини Дервенте*, Босанскохерцеговачки дијалектолошки зборник IV, Сарајево, 208.
- Вуковић 1938–39 — Јован Вуковић, *Говор Пиве и Дробњака*, Јужнословенски филолог XVII, Београд.
- Драгичевић — Реметић 2001 — Милан Драгичевић и Слободан Реметић, *Српска дијалектологија на почетку XXI века*, зб. Филозофско-филолошке науке на почетку 21. вијека, Бања Лука, 143–158.
- Ивић М. 1951–52 — Милка Ивић, *О предлогу њо у српскохрватском језику*, Јужнословенски филолог XIX, Београд, 179–212.
- Ивић М. 1963 — Милка Ивић, *Реторичке синтаксичке проблематике у српскохрватским дијалектима*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XIV/1, Нови Сад, 13–30.
- Ивић М. 1971 — Милка Ивић, *Квесионар за употребу падежа у савременом српскохрватском језику*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад, 159–181.
- Ивић П. 1954 — Павле Ивић, *Систем значења основних реторичких времена у говору Галићког Срба*, Јужнословенски филолог XX/1–4, Београд, 228–262.
- Ивић П. 1994 — Павле Ивић, *Целокупна дела III. Српскохрватски дијалекти, њихова структура и развој. 1. Општа разматрања и шљокавско наречје*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци — Нови Сад.
- Ивић П. 1998 — Павле Ивић, *Српски дијалекти и њихова класификација*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLI/2, Нови Сад, 113–132.
- Павловић 2000 — Слободан Павловић, *Детерминативни падежи у говору северозападне Боке*, Библиотека Јужнословенског филолога, н.с, књ. 16. Београд.
- Петровић 1972 — Драгољуб Петровић, *О говору Змијања*, IV, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, XV/2, Нови Сад, 151–212.
- Пижурица 1967 — Мато Пижурица, *Употреба падежа у говору Роваца*, Прилози проучавању језика III, Нови Сад, 141–176.
- Симић 1980 — Радоје Симић, *Синтакса левачког говора I. Употреба падежних облика*, СДЗБ 26, Београд 1–146.
- Стевановић 1991 — Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II. Синтакса (1: 1969)*, Београд.
- Танасић 2000 — Сreto Танасић, *Један тип сложене предлошко-падежне конструкције у говору Вучијака*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLIII, Нови Сад, 589–593.

Ћупић 1996 — Драго Ћупић, *Дијалекти*, у: Милорад Радовановић, уредн., Српски језик на крају века, Београд, 159–170.

Срето Танасич (Белград)

ИЗ СИНТАКСИСА СЕРБСКОГОВОРА ДОБОЈСКОГОВОРА:
ПАДЕЖИ С ФИНАЛНЫМ ЗНАЧЕНИЕМ

Резюме

В настоящей работе предлагается краткое синтаксическо-семантическое описание падежей с финальным значением в сербском говоре на территории горы Вучияк, в боснийской Посавине. Данный говор принадлежит к восточногерцеговинскому диалекту.

Финальное значение в говоре Вучияка выражается всеми теми падежными конструкциями, которые известны и во многих других говорах восточногерцеговинского типа, а также в стандартном языке. Это: *ради + род. пад.*, *за + род. пад.*, *ø + дат. пад.*, *за + вин. пад.*, *на + вин. пад.*, *по + вин. пад.*, *у + вин. пад.* и *за + инстр.* Кроме названных конструкций в говоре Вучияка с тем же значением употребляется также конструкция *пора/пара + род. пад.*

Анализ материала показывает, что приведенные конструкции в данном говоре встречаются в основном с значением, характерным и для других говоров. Они здесь, однако, обладают некоторыми специфическими особенностями относительно частотности, и в меньшей степени относительно значения. Заметно, что конструкция *за + род. пад.* представлена шире, чем в стандартном языке.